

Templari, prava istina o tajnovitom viteškom redu

„Templari, prava istina o tajnovitom viteškom redu“ naslov je knjige francuske povjesničarke Regine Pernoud, koja je objavljena u nakladi splitskog Verbuma. O knjizi govori Boris Rotar.

Godine 1099., nakon prethodnih četiri stotine godina, križari su vratili Jeruzalem i sveta mjesta Palestine. Tada su zaredala hodočašća, ali su, naravno, bila vrlo opasna, jer se većina vitezova križara nakon ispunjenja svog zavjeta o oslobađanju Jeruzalema vratila u Europu. Upravo zbog tog razloga neki su vitezovi proširili svoj zavjet na obranu hodočasnika od mnogobrojnih razbojnika i lopova. Odlučuju pred jeruzalemskim kraljem Balduinom Drugim položiti zavjet, i on ih prima u Davidovoj kuli koja se poistovjećuje sa Salamonovim hramom, a koje su muslimani pretvorili u džamiju Al-Aksu.

Od tog događaja novi se red naziva, prema latinskoj riječi za hram templum, templari, dakle hramovnici, red Hrama. Ti isprva nazvani Siromašni vitezovi pomiruju dva naizgled nepomirljiva zvanja - vojnički i redovnički život. Uz službeno priznanje pape Honorija II., na svom prvom skupu donose glasovita pravila koja su vrlo određena. Po strukturi red su činili vitezovi, pobočnici, štitonoše, ali i svećenici i klerici koji su se brinuli za vjersku službu u redu, a tu su i posluga, obrtnici, sluge i ostalo pomoćno osoblje. Jedna od glavnih povlastica bila je da je red bio izuzet od biskupske ovlasti gdje god se nalazili, a izuzeti su i od davanja desetine. To je pomoglo jačanju reda koji se proširuje i jača. Autorica navodi tijekom cijele knjige niz autentičnih povijesnih izvora pa tako, primjerice, citira i zapis sv. Bernarda: Stega je trajna, a poslušnost se vazda poštuje; Ide se i dolazi na znak onoga koji ima vlast; oblači se ono što se dobije; ne ide se za tim da bi se drugdje tražila hrana i odjeća... Ustrajno vode zajednički trezven i radostan život, bez žene i djece; nikada nisu besposleni, dokoni, znatiželjni...; među njima se ne ističe podrijetlo: cijeni se onoga tko je najvrjedniji, a ne onoga tko je najplemenitijeg roda; preziru kocku i šah, ne mogu smisliti lov...; kosa im je kratko ošišana, nikad počešljana, rijetko oprana, a brada zapuštena i čupava; prljavi su od prašine, kože preplanule od vrućine, nose košulje od žice.

Poznate su legende o tom redu i razni hagiografski zapisi, no ova knjiga je sva na tragu dokumenata kojima zapravo pojašnjava dvije stotine godina uspješnosti reda, upravo izuzetno strogim pravilima reda i gotovo minuciozno zadanim zadacima unutar njega. Tako samo vitezovi mogu nositi bijelu boju da bi se izbjeglo - kako je zapisano u prvoj redakciji Pravila - da se «lažna braća, oženjeni i drugi» predstavljaju kao braća Hrama kako bi iznudili darove ili različite usluge. Pobočnici i štitonoše nose samo crne ili smeđe plašteve. Iako smiju imati pridruženu subraću ponekad i oženjenu, oni ne smiju stanovati u kućama braće, a žensko je društvo pogibelj za muškarce koji su položili zavjet čistoće pa prema pravilima ne smiju poljubiti ni udovicu, ni djevojku, ni majku ni bilo koju drugu ženu. Tek se sada istražuju načini gradnje mnogobrojnih posjeda na Zapadu, za koje autorica tvrdi da ih je bilo oko 9 tisuća. Većinom su to sustavi gospodarskih zgrada na zemljištima koja su darovi vlastelina, a na kojima su imali žita, vina, ulje stoku i ovčju vunu. Poput cistercita, zgrade su im tvorile četverokut s kapelom na jugu, blagovaonicom na sjeveru, te dvorištem u sredini. Na dvorište su izlaz imale konjušnice, i zanimljivo je da su ta imanja na Zapadu osiguravala konje za ove vitezove redovnike Svete zemlje. Ne manje je interesantno da ova povjesničarka upravo templarima daje značenje prvih bankara koji su razvili i prvu mjenicu.

Mnogi stanovnici povjeravali su na čuvanje templarima svoja vrijedna pokretna dobra pa su riznice templara bile svojevrsni trezori današnjih banaka. No, ta dobra davana su u plog u vrijeme velikih hodočašća i upravo na osnovi zabilježbi o položajima kod templara na Zapadu moglo se dobiti novac u Svetoj zemlji. Eto, dakle, prvih mjenica i čekova. Jamčevine, zajmovi, povrati, sve transakcije bile su pomno zapisivane pa je tako zabilježeno da je u glavnoj kući u Parizu i sam kralj Filip August sve blago povjerio riznici Hrama pa je to začetak budućeg Ureda za računovodstvo, i sve do kraja 13. stoljeća kralj je u templarski hram prebacio kraljevsku riznicu koristeći je kao tekući račun za osobne potrebe i za potrebe kraljevstva.

No, tu se možda i krije nenadani kraj tog reda. Odlukom kralja Filipa Lijepog, koji je osiromašen dugotrajnim ratovanjem s Flandrijom, u petak 13. listopada 1307. u zoru, na svojim posjedima uhićeni su svi templari. Postoji i vjerovanje koje se prenosi do naših dana o nesreći tog broja. Petak trinaesti. Naravno da je akcija bila pomno planirana. Osuđeni su za otpadništvo od vjere, sknavljenje Kristove osobe, opscene obrede, sodomiju i idolopoklonstvo. Izgubljeni Jeruzalem bio je težak teret za ugled vojničkih redova pa dok su hospitalci sa svojim njegovanjem bolesnih, nemoćnih i ostarjelih

hodočasnika preživjeli - zbog svoje bankarske djelatnosti, optuživani za oholost i škrtost, templari nestaju kao red.

Utvrđeno je da im imanja uopće nisu bila utvrđena i da su imala mirnodopski, zemljoradnički karakter. Čini se da je zapravo jedino pohlepa Filipa Lijepog za njihovim posjedima bila uzrokom uništenja tog reda. Ova knjiga upravo dokumentiranjem strogosti i do kraja razrađenim pravilima o svagdašnjem životu i radu ovog reda demistificira niz legendi i navodnih tajnovitosti koje su nastale u stoljećima nakon njihova nestanka.

Preuzeto s radio Vatikana, osvrt na knjigu